

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การออกกำลังกายและการเล่นกีฬาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับมนุษย์ การเข้าร่วมกิจกรรมการกีฬาและการออกกำลังกายก่อให้เกิดประโยชน์ต่อร่างกายและจิตใจ ประโยชน์ทางร่างกาย ได้แก่ การช่วยกระตุ้นให้ร่างกายมีการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยเด็กเป็นวัยที่อยู่ระหว่างร่างกายมีการเจริญเติบโตพัฒนาอย่างเต็มที่ที่ได้สัดส่วน ทำให้การทำงานของกล้ามเนื้อเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนั้นยังช่วยรักษาและควบคุมน้ำหนักตัว อันเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคอื่นตามมา ส่วนประโยชน์ที่เกิดขึ้นทางจิตใจนั้น เชื่อว่าผู้ที่ออกกำลังกายและเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอจะเป็นผู้ที่มีจิตใจผ่องใส มีความหนักแน่น มีสมาธิในการทำงาน ร่าเริง ไม่เครียด มีการตัดสินใจดี มีบุคลิกภาพและเชื่อมั่นในตัวเองสูง จากประโยชน์ทั้งสองด้านดังกล่าวแล้วยังมีผลต่อสติปัญญา การศึกษา การเรียนรู้ ปฏิภาณไหวพริบและความคิดสร้างสรรค์พัฒนาตนเองสู่สิ่งที่ตั้งเป้าหมายเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศด้วย ตามประวัติความเป็นมาการออกกำลังกายนั้นทุกประเทศได้ให้ความสำคัญกับการนำกิจกรรมการออกกำลังกายเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้แข็งแรงมีสุขภาพและมีจิตใจที่ดี ชาวกรีกโบราณให้ความสำคัญของทั้งสองด้านไว้ว่า ร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ย่อมมีจิตใจที่ดีอยู่ด้วย (ฟอง เกิดแก้ว, 2528, หน้า 27) จะเห็นว่ากิจกรรมการออกกำลังกายและการกีฬามีความสำคัญยิ่งต่อมนุษย์ทุกเพศทุกวัย

กิลและคณะ (Gill, Gross & Huddleston, 1983, p. 14) ดูดะและอัลลิสัน (Duda & Allison, 1990, p. 114) และไวส์และฮอร์น (Weiss & Horn, 1990, pp. 250-258) พบว่า ปัจจัยสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมที่นอกเหนือจากประโยชน์ด้านร่างกายและจิตใจแล้ว มนุษย์คำนึงถึงความสนุกสนาน ความตื่นเต้นท้าทายจุดมุ่งหมายที่จะประสบผลสำเร็จ การได้รับรางวัล ผลทางสรีระและผลทางสังคม

ปัจจุบันการเล่นกีฬาของเยาวชนมีตัวบ่งชี้ที่เป็นปัจจัยสำคัญหรือแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนั้น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกิจกรรมการออกกำลังกายและการกีฬาที่เยาวชนในประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสนใจเป็นพิเศษ กิฟฟูน (Giffune, 1989, p. 1197-A) พบว่า การเข้าร่วมกิจกรรมของนักกีฬาระดับมัธยมศึกษาส่วนใหญ่เป็นแรงจูงใจภายในมากกว่าภายนอก กล่าวคือ

นักกีฬาระดับมัธยมศึกษาเหล่านี้มีเหตุผลของการเข้าร่วมกิจกรรมก็เพราะความสนุกสนาน ความรู้สึกพึงพอใจที่ตนเองได้เรียนรู้ ความสามารถจากการเข้าแข่งขันและฝึกซ้อมกีฬา ขณะที่ส่วนน้อยจะเข้าร่วมการแข่งขันเพราะแรงจูงใจภายนอก เช่น เงินรางวัล ถ้วยเกียรติยศ หรือรางวัล

โรเบิร์ตและคณะ (Robert, Alberto, & Antonio, 1995, p. 265) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาของเยาวชน พบว่า เยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมเพราะความสนุกสนาน ความพึงพอใจเป็นส่วนใหญ่ และการกีฬาแห่งประเทศไทย (2538) ได้สำรวจกิจกรรมออกกำลังกายและกีฬาของประชากรในประเทศไทย พบว่า มีปัจจัยในการเข้าร่วมเหมือนกัน คือ ความสนุกสนาน

สังเกตได้ว่า ปัจจุบันทั่วโลกนิยมการเล่นกีฬา มีจำนวนชนิดกีฬาเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้มีหลายประเทศที่สร้างนักกีฬาที่สามารถทำลายสถิติเดิมได้หลายรายการในโลก ประเทศเหล่านั้นส่วนใหญ่เป็นผู้นำด้านกีฬาหรืออีกนัยหนึ่งมหาอำนาจด้านกีฬา ซึ่งได้แก่ สหรัฐอเมริกา แคนาดา จีน ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส เยอรมัน และกลุ่มสหภาพโซเวียตดั้งเดิม เป็นต้น ประเทศที่กล่าวมานี้ล้วนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งสิ้น มีการวางแผน จัดระบบการฝึก และการนำนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์การกีฬามาใช้

ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ทำให้การส่งเสริมด้านกีฬา ซึ่งมีผลงานด้านกีฬาอย่างสม่ำเสมอแม้ไม่โดดเด่นนักแต่ก็มีบางกีฬาที่สามารถชนะเลิศในระดับนานาชาติ เช่นการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ โอลิมปิกเกมส์ และชิงแชมป์โลก เป็นต้น ผลงานโดยทั่วไปของประเทศไทยที่ชัดเจนจะอยู่ในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ คือ เทนนิส แต่ปัจจุบันผลงานการแข่งขันมีการเปลี่ยนแปลงลำดับอยู่เสมอ รัฐบาลเองก็ให้ความสำคัญของกีฬา โดยส่งเสริมและพัฒนาเยาวชนให้เข้าร่วมกิจกรรมการแข่งขันกีฬา มีโครงการที่แสดงถึงการมุ่งเน้นการสร้างนักกีฬาให้มีพัฒนาการไปสู่ความเป็นเลิศ มีความก้าวหน้าทัดเทียมนานาชาติอารยประเทศ เช่น โครงการจัดตั้งโรงเรียนกีฬาซึ่งเป็นโครงการที่มุ่งส่งเสริมเยาวชนที่มีความสามารถพิเศษด้านกีฬา ให้ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถถึงขั้นสูงสุด โดยมีจุดมุ่งหมายในการชิงเหรียญทองโอลิมปิกเกมส์ และชัยชนะจากการแข่งขันระดับนานาชาติ ให้แก่ประเทศ

โรงเรียนกีฬา จัดสภาพการเรียนการสอนแตกต่างจากโรงเรียนอื่นในระดับการศึกษาเดียวกัน กล่าวคือ นักเรียนต้องฝึกกีฬาที่ถนัดควบคู่กับการศึกษาวิชาสามัญตามที่หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการกำหนด นักเรียนจึงต้องใช้ความพยายามอย่างหนักโดยเฉพาะเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถภาพทางกาย การฝึกฝนเทคนิคทักษะด้านกีฬาให้เกิดความเชี่ยวชาญสูงสุดจนสามารถเป็นตัวแทนของประเทศไทยเข้าร่วมการแข่งขันกับนักกีฬาชาติอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ระยะเวลาที่เรียนและฝึกฝนกีฬาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน รวมถึงการที่ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่นต้องอยู่ห่าง

จากครอบครัว เนื่องจากเป็นโรงเรียนประจำ มีตารางกิจวัตรประจำวันค่อนข้างหนัก จึงน่าที่จะได้ศึกษาถึงลักษณะของแรงจูงใจที่สำคัญที่เป็นสาเหตุที่แท้จริงของการเข้าร่วมกิจกรรมการกีฬา ซึ่งนักเรียนเหล่านี้น่าจะมีปัจจัยที่สำคัญหรือแรงจูงใจอื่นที่เป็นเหตุผลแตกต่างจากเยาวชนทั่ว ๆ ไป จึงทำให้สามารถปฏิบัติภารกิจทั้งด้านการศึกษาและเล่นกีฬาไปพร้อมกันได้

ในด้านจิตวิทยาการเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาของเยาวชน ระหว่างกีฬาประเภทบุคคลกับกีฬาประเภททีม จะมีปัจจัยสำคัญหรือแรงจูงใจที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งกีฟฟูเน (Giffune, 1989, p. 1197-A) ได้กล่าวว่า แรงจูงใจในการเข้าร่วมการแข่งขันของนักกีฬาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้สอน เพราะเป็นตัวสำคัญที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการกระทำ ซึ่งหากนักกีฬาที่ไม่ได้รับแรงจูงใจและขาดความพยายามจะทำให้ความสามารถพัฒนาไม่ถึงจุดสูงสุด ดังนั้นแรงจูงใจจึงมีอิทธิพลต่อการแสดงความสามารถของนักกีฬา (พีระพงศ์ บุญศิริ, 2536, หน้า 55) และแรงจูงใจนี้สามารถสร้างขึ้นได้โดยผู้ฝึกสอน กล่าวคือผู้ฝึกสอนจะเป็นผู้ที่ส่งเสริมหรือสร้างความอยากให้กับนักกีฬามาฝึกซ้อมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ (นฤพนธ์ วงศ์จตุรภัทร และจิรกรณ์ ศิริประเสริฐ, 2540, หน้า 29) ฉะนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่ว่าถ้าได้มีการค้นหาสาเหตุที่แท้จริงของแรงจูงใจที่สามารถดึงดูดเยาวชนให้มาศึกษาในโรงเรียนกีฬาเพิ่มมากขึ้น รวมถึงความแตกต่างระหว่างเพศและประเภทกีฬาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อหน่วยงานที่รับผิดชอบที่จะสามารถตอบสนองและส่งเสริมทำให้เยาวชนมาเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น อันเป็นแนวทางในการสร้างนักกีฬาทีมชาติเพื่อร่วมการแข่งขันกีฬาระดับซีเกมส์ เอเชียนเกมส์ และโอลิมปิกเกมส์ ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบของแรงจูงใจในการเล่นกีฬาของนักเรียนโรงเรียนกีฬา
2. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเล่นกีฬาของนักเรียนโรงเรียนกีฬาเพศชายกับหญิง
3. เพื่อเปรียบเทียบแรงจูงใจในการเล่นกีฬาของนักกีฬาประเภทบุคคล กับนักกีฬา

ประเภททีม

สมมติฐานของการวิจัย

1. แรงจูงใจในการเล่นกีฬาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่ศึกษาในโรงเรียนกีฬาแตกต่างกัน
2. แรงจูงใจในการเล่นกีฬาของนักเรียนโรงเรียนกีฬาที่เล่นกีฬาประเภทบุคคลกับกีฬาประเภททีมแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนกีฬาในประเทศไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จากกีฬาประเภทบุคคล 10 ชนิดกีฬา ได้แก่ เทเบิลเทนนิส เทนนิส แบดมินตัน กรีฑา ว่ายน้ำ ยิมนาสติก จักรยาน ยกน้ำหนัก ยูโด และยิงปืน จากกีฬาประเภททีม 2 ชนิดกีฬา ได้แก่ วอลเลย์บอล และเซปักตะกร้อ รวม 12 ชนิดกีฬา ที่มีการจัดการฝึกในโรงเรียนกีฬาทั้งเพศชายและเพศหญิง

2. ตัวแปรของการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ

เพศ คือ นักเรียนโรงเรียนกีฬาเพศชาย และเพศหญิง

ประเภทกีฬา คือ นักกีฬาประเภทบุคคล นักกีฬาประเภททีม

2.2 ตัวแปรตาม คือ ลักษณะของแรงจูงใจในการเล่นกีฬาของนักเรียนที่เข้าศึกษาในโรงเรียนกีฬา

ข้อตกลงเบื้องต้น

กลุ่มตัวอย่าง ตอบแบบสอบถามด้วยตนเอง เต็มใจและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

นิยามศัพท์

1. นักเรียนโรงเรียนกีฬา หมายถึง ผู้ที่ได้รับคัดเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนกีฬาสังกัดกรมพลศึกษา และกำลังศึกษาอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. กีฬาประเภทบุคคล หมายถึง กีฬาที่มีการจัดการเรียนและการฝึกในโรงเรียนกีฬาทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 10 ชนิด ได้แก่ เทนนิส ยิงปืน ยูโด ว่ายน้ำ กรีฑา เทเบิลเทนนิส ยกน้ำหนัก ยิมนาสติก แบดมินตัน และจักรยาน

3. กีฬาประเภททีม หมายถึง กีฬาที่มีการจัดการเรียนและการฝึกในโรงเรียนกีฬา ทั้งเพศชายและเพศหญิง จำนวน 2 ชนิด ได้แก่ วอลเลย์บอล และเซปักตะกร้อ

4. แรงจูงใจในการเล่นกีฬา หมายถึง เหตุผลของการเลือกและทุ่มเทในการเล่นหรือทำกิจกรรมทางกีฬาให้สำเร็จ แยกเป็น 5 ด้าน ของการตั้งเป้าหมายในการฝึกของนักกีฬาแต่ละคน (Weiss, Bredemeir, & Shewchuk, 1985, p. 81) ได้แก่

4.1 ความท้าทาย (challenge) หมายถึง การที่นักกีฬามีความต้องการที่จะพยายามฝึกทักษะใหม่ที่มีความซับซ้อนและยากยิ่งขึ้น

4.2 ความอยากรู้อยากเห็น (curiosity) หมายถึง การที่นักกีฬามีความต้องการที่จะพยายามฝึกทักษะที่สนใจและมักตั้งคำถามหรือข้อสงสัยในการฝึกซ้อม และค้นหาข้อควรปรับปรุงเพื่อแก้ไขทักษะของตนเองให้พัฒนายิ่งขึ้น

4.3 ความรู้แจ้ง (mastery) หมายถึง การที่นักกีฬามีความต้องการที่จะฝึกทักษะจนเกิดความเชี่ยวชาญ และพิจารณาไตร่ตรองหาแนวทางในการฝึกซ้อมรวมถึงความพยายามแก้ปัญหาการฝึกด้วยตนเอง

4.4 การวินิจฉัย (judgement) หมายถึง การที่นักกีฬามีความต้องการที่จะมีส่วนร่วมในการพิจารณาแผนการฝึกซ้อม การอภิปรายร่วมแสดงความคิดเห็นในการจัดทักษะที่จะฝึกร่วมกับผู้ฝึกสอน

4.5 เกณฑ์บรรทัดฐาน (criteria) หมายถึง การที่นักกีฬามีความต้องการฝึกและพัฒนาทักษะของตนเองให้ใกล้เคียงหรือทัดเทียมกับมาตรฐานของแต่ละชนิดกีฬา โดยการนำผลการฝึกและผลการแข่งขันจากผู้ฝึกสอน มาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขการฝึกของตนเอง